

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/23134,Region-Ziemia-Sieradzka-NSZZ-S.html>
2022-05-17, 19:05

Region Ziemia Sieradzka NSZZ

„S”

Region Ziemia Sieradzka NSZZ „S”, VIII/IX 1980 ograniczona akcja protestacyjna na terenie woj. sieradzkiego objęła tylko niektóre zakłady pracy. Strajki w Sieradzkim były najczęściej jednodniowe i zwykle nie dotyczyły całej załogi danego zakładu pracy. W nocy 21/22 VIII 1980 zastrajkowały Zakłady Produkcji Elementów Budowlanych Fadom w Zdunskiej Woli. W kolejnych dwóch tygodniach m.in. Zakłady Urządzeń Galwanicznych i Lakierniczych ZUGiL-Techma, Przedsiębiorstwo Materiałów Izolacji Wodoszczelnej Izolacja w Zduńskiej Woli, Łódzka Fabryka Mebli – Zakład nr 5 w Łasku, Zakłady Przemysłu Odzieżowego Wólczanka Oddział tamże, 2 IX 1980 Zakłady Przemysłu Dziewiarskiego Sira w Sieradzu. 3 IX 1980 rozpoczął się najdłuższy (3 dni) strajk w Łódzkich Zakładach Przemysłu Skórzanego Skogar Oddział w Błaszczach. W większości pozostałych zakładów pracy województwa odbywały się spotkania załóg z dyrekcją dot. uregulowania kwestii ekonomiczno-socjalnych. W niektórych przypadkach, np. w ZPDz Sira, listę postulatów uzupełniano o kwestie polityczne.

27 IX 1980 powstał Międzyzakładowy [Komitet Założycielski](#) Ziemia Sieradzka z siedzibą w Zdunskiej Woli, z przew. Zenonem Borowskim z ZPEB Fadom oraz sekretarzem Józefem Janowskim. Przedstawicielami MKZ Ziemia Sieradzka w KKP byli J. Janowski oraz Dariusz Gasiński, struktura, w dużym stopniu na skutek działań podejmowanych przez SB, nie rozwinęła działalności na szerszą skalę i III/IV 1981 faktycznie przestała działać.

11 X 1980 na zebraniu przedstawicieli ponad 20 komitetów założycielskich w Sieradzu powołano drugą ponadzakładową strukturę związku w regionie: MKZ Sieradz z Marianem Pertkiewiczem, Stefanem Rudzkim i Zenonem Bartonem na

czele. Reprezentantem MKZ Sieradz w KKP był Z. Barton. Między obydwoma strukturami doszło do konfliktu o przywództwo w regionie.

23 X 1980 w Zduńskiej Woli zorganizowano zebranie, które miało położyć kres dwuwładzy na terenie Sieradzkiego. W jego trakcie powołano nowy MKZ Sieradz, w założeniu skupiający struktury „S” z całego województwa. Do prezydium weszli m.in. Jolanta Barska jako przew., Roman Jarmuszkiewicz, M. Pertkiewicz, S. Rudzki, Z. Barton. Na zebranie nie przybyli przedstawiciele MKZ Ziemia Sieradzka. W tej postaci MKZ Sieradz przetrwał do XII 1980, kiedy z funkcji przew. odeszła J. Barska, którą zastąpił S. Rudzki, a większość komitetów założycielskich ze Zduńskiej Woli z R. Jarmuszkiewiczem na czele postanowiła się przyłączyć do MKZ Ziemia Łódzka.

XII 1980 powołano Komisję Koordynacyjną NSZZ „S” Ziemia Wieluńska grupującą w chwili powstania przedstawicieli 19 Komitetów Założycielskich z terenu miasta. Komisja Koordynacyjna zgłosiła akces do MKZ we Wrocławiu. Na przestrzeni następných mies. związki z dolnośląskimi strukturami związku słabły na rzecz ośr. sieradzkiego.

17 XII 1980 na bazie kilkunastu Komitetów Założycielskich ze Zduńskiej Woli utworzono Komitet Koordynacyjny, który niebawem przekształcił się w Delegaturę MKZ/ZR Ziemi Łódzkiej. Równoległe podobną strukturę, z Andrzejem Owczarkiem jako przew., utworzono na terenie Łasku. Działacze „S” z tych miast argumentowali, że powstanie dużego makroregionu z siedzibą w Łodzi zwiększa szanse związku na prowadzenie skutecznej działalności.

Pod koniec XII 1980 szeregi członków związku w Sieradzkim szacowano w sumie na ok. 30 tys członków.

Akcja protestacyjna przy okazji konfliktu o wolne soboty była umiarkowanym sukcesem struktur związku na tych terenach. 10 I 1981 w pracy nie stawiało się jedynie 11 proc. zatrudnionych. Po 2 tygodniach nie stawiało się już 25 proc. ogółu zatrudnionych w jednostkach gospodarki społecznej. 27 I 1981 na terenie Łasku i Zduńskiej Woli,

gdzie działały delegatury ZR Ziemia Łódzka, doszło do 3-godzinnego strajku ostrzegawczego.

20 III 1981 ponadzakładowe struktury „S” na terenie Sieradza, Zduńskiej Woli, Łasku, Poddębic, Wielunia przekształciły się w odpowiednie komisje strajkowe i przenieśli swoje siedziby do zakładów pracy, a nast. ogłosiły gotowość strajkową. Oplakatowano główne ulice miast, a poszczególne zakłady pracy zostały oflagowane. 27 III 1981 do 4-godzinnego strajku ostrzegawczego przystąpiło ok. 130 komisji zakładowych w regionie, część w niepełnym wymiarze.

26 V 1981 w Sieradzu odbyło się Walne Zgromadzenie Delegatów Regionu, na którym w miejsce dotychczas istniejących MKZ wybrano jeden ZR Ziemia Sieradzka. W prezydium: Jerzy Teluk (przew.), S. Rudzki, Z. Barton, M. Pertkiewicz, Bogdan Błaszczuk, Władysław Kluczkowski, Jan Wolicki. Ogniwami pośrednimi między ZR a poszczególnymi KZ w regionie zostały Terenowe Komisje Koordynacyjne działające lub mające powstać w Wieluniu, Poddębicach, Zduńskiej Woli, Błazkach, Lututowie i Sieradzu. Uchwalono powołanie organu prasowego ZR „Solidarność – Tygodnik Regionu Ziemia Sieradzka”. Delegatem na KZD był J. Teluk, pozostali zgłaszani kandydaci nie uzyskali wymaganej większości głosów.

Działalność ZR w okresie legalnej działalności związku koncentrowała się wokół poprawy warunków lokalowych instytucji użyteczności publicznej, zaopatrzenia regionu, spraw płacowych, niegospodarności dyrekcji zakładów pracy, akcji szkoleniowych dla poszczególnych KZ.

1 VIII 1981 zainaugurowano działalność biblioteki ZR. W tym samym dniu w siedzibie ZR otworzono wystawę prasy związkowej z całego kraju.

28 X 1981 w strajku ostrzegawczym wzięła udział większość najważniejszych zakładów regionu. Na 50 zakładów pracy, w których rozpoznanie przeprowadziła sieradzka SB, w 41 większość załogi o wyznaczonej godzinie przerwała pracę.

Do czasu wprowadzenia stanu wojennego ZR Ziemia Sieradzka skupiał w swoich szeregach 30 tys. członków, należących do niewielu ponad 140 Komisji Zakładowych. W tym samym czasie Delegatura ZR Ziemia Łódzka w Zduńskiej Woli liczyła ponad 10 tys. członków z 44 komisji zakładowych, z kolei Delegatura ZR Ziemia Łódzka w Łasku 6 tys. członków z 23 komisji zakładowych.

Z uwagi na zdecydowanie rolniczy profil województwa równoległe z tworzeniem struktur „robotniczych” związku na tym terenie powstawały liczne ogniwa „S” RI. 18 XI 1980 podczas zebrania rolników gm. Sieradz powołano Komitet Założycielski NSZZ Rolników Indywidualnych „S” z przew. Andrzejem Sygułą na czele. III 1981, z chwilą legalizacji NSZZ „S” RI w Sieradzu, utworzono Wojewódzki Komitet Założycielski tej organizacji, skupiający przedstawicieli 37 Gminnych Komitetów Założycielskich z terenu województwa. Przewodniczącym prezydium WKZ NSZZ RI został A. Syguła, skład prezydium zaś uzupełniali m.in. Czesław Pytlewski-Pająk, Stanisława Sobieraj, Zbigniew Zimoch, Jerzy Kończak, Wiesław Wielkopolan, Stanisław Strózik, Jarosław Dybka, Władysław Bartczak i Wiesław Wrąbel. 29 VIII 1981 zmieniono dotychczasowy skład prezydium, a na stanowisko przew. powołano Zbigniewa Zimocha. Na terenie Sieradzkiego NSZZ „S” RI posiadała stałą wkładkę w piśmie „Solidarność – Tygodnik Regionu Ziemia Sieradzka”. Do 13 XII 1981 NSZZ RI z woj. sieradzkiego grupowała w swoich szeregach ponad 7 tys. członków, co stanowiło 5 proc. wszystkich rolników zamieszkałych na tym terenie.

W początkowej fazie stanu wojennego z terenu woj. sieradzkiego internowano w sumie 54 osoby, w tym niemal całe kierownictwo dotychczasowego ZR, co sprawiło, że działalność związku na tym obszarze niemal całkowicie ustała. 13 XII 1981 jednodniowy strajk okupacyjny podjęto w budynkach PKS w Zduńskiej Woli. W dniu następnym strajk podjęła część pracowników ŁFM Zakład nr 5 w Łasku. Po 4-godzinnych negocjacjach protest zakończono. W 3 innych zakładach pojawiły się pojedyncze ulotki z protestem przeciwko wprowadzeniu stanu wojennego.

1982 internowano 4 osoby, w tym 2 ponownie. Na ogólną

liczbę 56 internowanych z Sieradzkiego, 44 było członkami „S”, 12 zaś „S” RI.

1982-1984 kilkunastu czołowych działaczy „S” w regionie zdecydowało się na emigrację na Zachód, w tym np. Z. Barton, R. Jarmuszkiewicz, Mirosław Łeń, S. Rudzki, Z. Zimoch, co zdecydowanie obniżyło potencjał związku na tych terenach.

W poł. 1982 powstał Tajny Zarząd Regionalny NSZZ „S” w Sieradzu. W skład grupy wchodził: Andrzej Olejnik, Aleksander Chachuła, Jan Margiel i Wojciech Muszyński. Członkom TZR udało się wydać jeden numer pisma „Solidarność Ziemi Sieradzkiej. Wydanie wojenne”. VIII/IX 1982 działalność grupy została rozbita przez sieradzką SB. A. Chachuła został internowany, a pozostali członkowie TZR zaprzestali działalności podziemnej.

Równolegle do TZR powstała Tymczasowa Komisja Koordynacyjna NSZZ „S” i NSZZ RI „S” Ziemi Sieradzkiej z M. Pertkiewiczem na czele. Skład TKK uzupełniali D. Gasiński, Michał Gorczyca i Henryk Krzanowski. TKK wydała „Instrukcję strajkową” oraz „Uchwałę ws. ogólnokrajowej akcji strajkowej w dniu 10 XI 1982 r.”

Kres aktywnej działalności podziemnych struktur związku na terenie Sieradzkiego położyły aresztowania oraz proces działaczy TKK. 3 I 1983 Sąd Wojewódzki w Sieradzu skazał H. Krzanowskiego, M. Gorczycę i D. Gasińskiego na kary roku pozbawienia wolności w zawieszeniu, sprawa M. Pertkiewicza została wyłączona do osobnego postępowania, a po roku umorzona.

7 IX 1983 z inicjatywy ośr. kaliskiego (Antoni Pietkiewicz), z udziałem działaczy z terenu Konina i Sieradza (Andrzej Tomaszewicz) powołano Międzyregionalną Komisję Koordynacyjną Kalisz-Konin-Sieradz, której organem prasowym było wydawane do 1985 pismo „Nasza Solidarność”. W działalność tej grupy w Sieradzkim, polegającą przede wszystkim na kolportażu podziemnej prasy, zaangażowani byli m.in. Krzysztof Sokołowski, Zbigniew Tobała, Tadeusz Zakrzewski, Krystyna

Tomaszewicz, A. Tomaszewicz, Andrzej Ruszkowski, S. Sobieraj.

12 III 1984 Sąd Rejonowy w Sieradzu skazał K. Sokołowskiego, Andrzeja Sokołowskiego, A. Tomaszewicza i Z. Zimocha na kary roku pozbawienia wolności w zawieszeniu za „nielegalną działalność związkową”.

W II poł. I. 80. zorganizowana działalność „S” w Sieradzkim w praktyce ustała. Niemniej na terenie województwa istniały niesformalizowane grupy kolporterskie, zajmujące się dystrybucją literatury bezdebitowej docierającej przede wszystkim z terenu Łodzi, m.in. A. Ruszkowski, A. Tomaszewicz, K. Sokołowski. Ważnym forum spotkań działaczy „S” stały się inicjatywy organizowane pod egidą Kościoła – np. od 1984 Tydzień Kultury Chrześcijańskiej w Sieradzu. Najbardziej „prosolidarnościowymi” parafiami w regionie były: Wniebowstąpienia Najświętszej Marii Panny w Zduńskiej Woli, Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny w Łasku oraz sieradzkie: Wszystkich Świętych i Najświętszego Serca Jezusowego. Związani z tymi parafiami ks. m.in. organizowali pomoc dla internowanych i ich rodzin, a w kolejnych latach odprawiali okolicznościowe msze za Ojczyznę.

16 X 1988 w parafii Najświętszego Serca Jezusowego w Sieradzu zainaugurowano działalność Duszpasterstwa Ludzi Pracy. Podczas uroczystego nabożeństwa poświęcono tablicę pamiątkową ku czci ks. Jerzego Popiełuszki oraz ufundowany 2 lata wcześniej sztandar związku.

25 XI 1988 podczas zebrania ok. 150 działaczy zarówno robotniczej, jak i rolniczej „S” powołano Międzyzakładową Komisję Organizacyjną Ziemi Sieradzkiej, z K. Sokołowskim, A. Tomaszewiczem i Janem Kurowskim na czele, której gł. zadaniem było odbudowanie struktur dawnego ZR na tym terenie.

12 IV 1989 powstał Wojewódzki [Komitet Obywatelski „S”](#) w Sieradzu, do którego prezydium weszli Piotr Andrych, A. Tomaszewicz, Józef Rosiak, A. Owczarek, Henryk Żebrowski i Marek Cieślak, A. Ruszkowski (przew.).

W wyborach 4 VI 1989 wszyscy zgłoszeni przez KO w Sieradzu kandydaci dostali się do parlamentu (Tadeusz Zieliński, A. Tomaszewicz - Senat; S. Strózik, Henryk Michalak, Stanisław Cieśla - Sejm).

I 1990 z chwilą formalnego powołania kierownictwa ZR Ziemia Łódzka z Andrzejem Słowikiem na czele, funkcjonujące na terenie woj. sieradzkiego struktury związku weszły na prawach podregionów (Poddębice, Sieradz, Wieluń, Zduńska Wola) w skład ZR w Łodzi. Tym samym próba odtworzenia dawnego ZR Ziemia Sieradzka nie doszła do skutku.

Struktury związku były rozpracowywane w latach: 1980-1981 przez Wydz. IIIA KW MO w Sieradzu w ramach SO krypt. Samozwańcy; 1980-1984 przez Wydz. IIIA/V KW MO/WUSW w Sieradzu w ramach SO krypt. Pozytywni; 1983-1986 przez Wydz. V WUSW w Sieradzu w ramach SOR krypt. Układ-1. Działania WKO były z kolei rozpracowywane w 1989 przez Wydz. III WUSW w Sieradzu w ramach SO krypt. Senator.

Andrzej Czyżewski

[Region Ziemia Sieradzka](#)

[Poprzedni](#)
[Następny](#)

[Zgłoś błąd lub potrzebę uzupełnienia](#)